

(בסניפי הבנות אפשר להפוך את השמות והפעלים ללשון נקבה).

1) קבעתי עם בניה, שנלך לטייל ביחד בערב בשכונה, כי פשוט לא יוצא לנו להיפגש ולדבר ככה מלב אל לב, אפילו שאנחנו לומדים ביחד וגרים בשכנות. נפגשנו, ישבנו על הגדר ליד המכולת של מקסים והשיחה זרמה. אחרי שעה בערך הנייד של בניה התחיל לצלצל, הוא ענה מיד. בצד השני היה חבר שלו, יוסי, מבלי שהם שמו לב לכך, הם דיברו אולי 10 דקות. אני ממש נעלבתי וגם אמרתי את זה לבניה. בניה אמר שאני מגזים ותכליס עם יוסי הוא דיבר בסה"כ 10 דקות ואתי כבר יותר משעה!
מה דעתכם?

2) אתמול הגעתי לבניין שלנו, ירד גשם זלעפות, והרגלים שלי היו מלאות בוץ. שמת לי לב לזה כאשר עליתי במדרגות. כאשר עמדתי מול הדלת, חככתי בדעתי מה לעשות? השטיח שבד"כ על מפתן הדלת נעלם ואם אכנס עם הבוץ הביתה, אמא שלי לא תפסיק לדבר על כך שבוע. לשכנים ממול דווקא היה שטיח, וניכר עליו שכבר ניקו בו נעליים היום. אז החלטתי לנקות בשטיח של השכנים, הנחתי שזה בסדר מבחינתם. זהו, נכנסתי הביתה רטוב אבל בלי בוץ.
מה דעתכם?

3) אתמול, כשחזרנו מהפעולה בסניף, משה אמר לי שלפי דעתו זה ממש לא יפה שיש חבריה שמרשים לעצמם לדבר בזמן הפעולה כאשר המדריך מדבר. אמרתי לו שלפי דעתי, צורי המדריך לוקח את זה יותר בקלות ממנו, תכליס גם הוא היה פעם חניך, הוא מבין את זה. סניף זה לא בית ספר.
מה דעתכם?

4) תרשו לי הערה אחת בקשר לפתקים בשיעור. להעביר פתק כשהמורה רואה, זה באמת לא בסדר ואפילו מעליב. אבל אם מעבירים פתק כשהמורה לא רואה, איזה בעיה יש פה? המורה לא נפגע ואני מעביר את המסר לחבר, כמו שאומרים: "זה נהנה וזה אינו חסר".
מה דעתכם?

5) פעם אחת באוטובוס, ישבנו אני ומוישי וחזרנו על הסוגיה שלמדנו בכיתה עם הרב. שאלנו קושיות ומצאנו תירוצים. קיימנו "ובלכתך בדרך...".
אחר כך אימא שלי אמרה לי שהשכנה (כנראה שנסעה באותו אוטובוס), ניגשה אליה ואמרה לה שזה לא חינוכי שהילד שלה ככה מדבר בקול באוטובוס...
מה דעתכם?

6) קבעתי עם אמיר שנירוץ היום ביחד. חיכיתי ליד הכניסה לשיבה. לאחר 5 דקות של המתנה, הגיעה הודעת S.M.S: "ראובן, מצטער בסוף לא מסתדר לי להגיע, נרוץ בפעם אחרת, אמיר".
מה דעתכם?

[למדריך: הכוונה פה לכוון אותם על דרך ההודעה (SMS) שאינה מכובדת ומכבדת את האדם השני].

1) "הנה עניין הזהירות הוא שיהיה האדם נזהר במעשיו ובענייניו, כלומר מתבונן ומפקח על מעשיו ודרכיו, הטובים הם אם לא, ובלתי עזוב נפשו לסכנת האבדון חס וחלילה, ולא ילך במהלך הרגלו כעיוור באפילה" (מסילת ישרים – באור מידת הזהירות).

כלומר – האדם צריך להיזהר כל הזמן במעשיו ולבדוק את עצמו שהוא עושה רק את הטוב והישר, ולא יהפוך את חייו להרגל בלי לנסות להתקדם כל הזמן, להיות טוב יותר.

2) "שנו רבותינו: שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל.

הללו אומרים: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא.

והללו אומרים: נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא.

נמנו וגמרו: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, עכשו שנברא – יפשפש במעשיו".

(עירובין י"ג)

כלומר: שנתיים וחצי נחלקו בית שמאי ובית הלל מה היה עדיף לאדם, להיברא או לא (כלומר להישאר במצב של נשמה בלבד), בסוף הגיעו לכלל הכרעה, שבעצם היה טוב יותר לנשמה אלמלא הייתה יורדת לעוה"ז, אבל עכשיו, משירדה, צריך האדם לבדוק את מעשיו כל הזמן ולחזור בתשובה בכל יום ויום.

3) "כל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא"

(סנהדרין ל"ז).

מדוע כל המקיים אפילו נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא?

ב. כי כל אדם הוא עולם מלא. כלומר – כל אדם הוא עולם בפני עצמו מלא בקדושה אדם מיוחד שאין לו תחליף שאותו, ודווקא אותו, בחר הקב"ה להעירו לבוקר נוסף.

ג. אדם שנפטר משום שלא קיימנו אותו, כל הצאצאים שהיו אמורים לצאת ממנו, לא מתקיימים וכל אחד מהם הוא "עולם מלא".

4) "... והווי דן את כל האדם לכף זכות" (אבות א', ו').

על כל שתשמע עליו, אמור שנתכוון לטובה, עד שתדע בבירור שאינו כן, שאם אתה תדון כן, ידונו אותך מן השמים לזכות. (רש"י).

5) "הלל ושמאי קיבלו מהם. הלל אומר: הוי מתלמידיי של אהרון, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

(אבות א', י"ב).

כלומר: למד ממידותיו של אהרון – אוהב שלום ורודף שלום: (אבות דרבי נתן): כיצד היה אהרון אוהב שלום? כשהיה רואה שני בני אדם מתקוטטים, היה הולך לכל אחד מהם, שלא מדעת חברו, ואומר לו: "ראה חברך איך הוא מתחרט ומכה את עצמו על שחטא לך, והוא ביקש שאבוא אליך שתמחל לו". ומתוך כך כשהיו נפגשים, היו מנשקים זה את זה.

אוהב את הבריות: לא בשביל הנאה שיש לך מהן, כי אם בהיותן בריות של הקב"ה.

ומקרבן לתורה: ע"י שתאהב את הבריות, תקרבן לתורה.

6) "הללו אומרים: נוח לו לאדם שלא נברא, יותר משנברא" (עירובין י"ג).

שואל התוספות: איך אפשר להגיד דבר כזה, שעדיף לאדם שלא היה נברא? שהרי יש מקור אחר במסכת ע"ז, ממנו ניתן להבין את ההיפך? (=שאנחנו צריכים להחזיק טובה לאדם הראשון שחטא, שאלמלא חטא, לא היינו נבראים בעוה"ז). אלא אדם אשר סתם 'מעביר' את חייו בעולם הזה, עדיף היה שלא ייברא, אבל צדיק, אשריו ואשרי דורו על שנברא.

(7) **"רבי יוסי אומר: יהי ממון חברך חביב עליך כשלך... וכל מעשיך יהיו לשם שמים"**.

(אבות ב, י"ב)

(המאירי): שיהא חס על הצלת ממון חברו כשלו, ראה דלקה בביתו של חברו ובידו להציל, יהא טורח ומציל. וכל מעשיך יהיו לשם שמים – אפילו דברים של רשות, כמו האכילה והשתייה וכל צורכי גופך – יהיו כולם מכוונים לעבודת בוראך.

(8) **"רבי שמעון אומר: שלושה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו מזבחי מתים...**

אבל שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו משולחנו של המקום ברוך הוא..."

(אבות ג', ג').

מדוע אם לא אמרו דברי תורה, נחשבת אכילתם כאילו אכלו מזבחי מתים? שלושה אנשים שישבו יחד לאכול ולשתות, כדי למלא תאוותם ורצונם הגשמי בלבד, מבלי להזכיר דברי תורה, הרי שהם נותנים ערך וחשיבות לגוף בלבד, ואכילתם דומה לאכילת זבחי מתים, כי איזה ערך יש לגוף בלי הנשמה הרוחנית אשר בו? הרי הוא נחשב כמת!

(9) **"ר' אלעזר איש ברתותא אומר: תן לו (=לקב"ה) משלו, שאתה ושלך שלו..."** (אבות ג', ז').

תן לה' משלו – ממה שנתן לך, כלומר: בשעה שתוציא ממונך לדבר מצווה, עשה זאת מתוך הכרה שאינך נותן משלך אלא משל הקב"ה, כי אז לא תהיה עינך צרה, בשעה שהנך תורם או מקדיש דבר לשם שמים, ותתרום ביד נדיבה משום שאינך נותן משלך, שהכול בעצם של הקב"ה.

(10) **"ר' ישמעאל אומר: הווי קל לראש, ונוח לתשחורת, והווי מקבל את כל האדם בשמחה"**

(אבות ג', י"ב)

כלומר: הווי קל תנועה (תמהר) לשבת לראש – לפני אדם גדול, זקן ויושב בראש הישיבה. ונוח לתשחורת – התנהג בנחת ובמתנות גם כלפי הצעיר ששערו עודנו שחור. והווי מקבל כל האדם בשמחה – בין אדם חשוב, ובין אדם צעיר - הווי מקבל בשמחה.

(11) מצווה לנחם ולעודד הזולת השרוי בצער ודאגה ולחזק את רוחו. אנו לומדים זאת מהפסוק: "קח את אהרון

ואת אלעזר בנו" (כאשר אהרון הולך למיתתו) **וכתב רש"י: קח את אהרון – בדברי ניחומים. אמר לו אשתך**

שתראה כתרך נתן לבנך מה שאין אני זכאי לכך. הנהגה זו מחייבת אותנו, מתוך חובת ההידבקות במידותיו

וההליכה בדרכיו של הקב"ה, לעודד, לחזק ולנחם את חברנו בשעה שדואג ומצטער. מצווה זו נכללת בתוך

מצוות צדקה וחסד.

(12) **לחפץ בטובתו של חברו ולשמוח בה!**

נלמד מהפסוק: **"ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי ייתן וכל עם ה' נביאים"**.

משה רבנו, לא היה בו שמץ של קנאה. לא רק כלפי תלמידיו, אלא אפילו אם יאציל ה' מרוחו על כל העם ויהיו נביאים, הוא לא יקנא בהם, אלא, אדרבה, הוא משתוקק שכך יהיה. הגה"צ רבי שלמה וולבה מבאר (בספרו עלי שור), כי מידת עין טובה נובעת בהכרח מאמונה חושית. כי כאשר אדם מאמין שהקב"ה הוא מנהיגו והוא הדואג לו ולכל מחסורו, שוב אינו זקוק למתנת בשר ודם, ואינו מקנא באיש (ואינו זקוק לכבוד שייתן לו חברו).
זאת ועוד: מי שמכיר את בוראו ורוצה להידבק בו ובדרכיו, רוצה בטובת הזולת ויגמול עמו חסד, ראוי להיקרא מתלמידיו של אברהם אבינו, עמוד החסד.

13 מעלה נשגבה היא להיות מה"נעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים!"

נלמד מהפסוק: "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם".

כתב רש"י: עניו – שפל וסבלן. והקשו המפרשים: למה הוצרכה התורה להודיענו גודל ענוותנותו של משה? אלא, מפרש הרמב"ן, להגיד שהקב"ה קינא לו בעבור ענוותנותו, כי הוא, משה, לא יענה לריב לעולם, אף אם יודע (אפילו אם יש לו מה לענות).

14 "בן זומא אומר: איזהו חכם? הלומד מכל אדם, שנאמר: "מכל מלמדיי השכלתי" (תהילים קי"ט). איזה הוא גיבור? הכובש את יצרו..." (אבות ד', א').

איזה הוא חכם הראוי להתהלל בחכמתו? הלומד מכל אדם – ואע"פ שהוא קטן ממנו, שכיוון שאינו חס על כבודו ולומד מהקטנים, ברור שכל חכמתו היא לשם שמים ולא כדי להתפאר בה. (ברטנורא), שנאמר בדוד מלך ישראל "מכל מלמדיי השכלתי" – מכל אדם שבא ללמדני השכלתי, אפילו קטן ממני, ולא חשתי לכבודי.

איזה הוא גיבור? הכובש את יצרו הרע ולא נכנע לתאוותיו. וכופה על יצרו לסייע לו בעשיית הטוב...

15 "איזהו עשיר? השמח בחלקו... איזהו מכובד? המכבד את הבריות..." (אבות ד', א').

איזה הוא עשיר? מי שמסתפק בחלקו שנתן לו הקב"ה ואינו רודף אחר העושר.

איזה הוא הראוי להיקרא מכובד? המכבד את הבריות מכיוון שנבראו בצלם אלוקים.

16 "ר' שמעון בן אלעזר אומר: אל תרצה את חברך בשעת כעסו ואל תנחמנו בשעה שמתו מונח לפניו, ואל תשאל לו בשעת נדרו, ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו".

(אבות ד' י"ח)

אל תרצה את חברך בשעת כעסו – אל תפייסו בשעת כעסו, כי קשה לקבל פיוס בשעת כעס, אלא חכה עד שתתקרב דעתו.

ואל תנחמנו בשעה שמתו מונח לפניו – כי בזמן הזה הוא לא יקבל ניחומין.

ואל תשאל לו בשעת נדרו – אל תחפש לו פתח להתיר את הנדר בזמן שהוא נודר, כי הוא עלול להגיד "גם על זה אני נודר" ובסוף לא יהיה פתח להתיר את נדרו.

ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו - בשעה שנכשל בחטא, כי זה מבייש אותו.

17) מצווה למנוע כל סכנה גופנית או נזק ממוני העומד לבוא על הזולת!

נלמד מהפסוק: "והשבות לו... וכן תעשה לכל אבדת אחיך" (דברים כ"ב/ב', ג' כי תצא).
ודרשו חז"ל בגמ': **והשבת לו – לרבות אבדת גופו** (כגון הרואה את חברו טובע בנהר, או לסטים באים עליו, שהוא חייב להצילו (סנהדרין ע"ג). וכתב הרמב"ם: **"כל היכול להציל ולא הציל עובר על "לא תעמוד על דם רעך"**.

18) **לא תשנא את אחיך בלבבך**" (פרשת קדושים): שלא לשנא שנאת הלב אחד מישראל.
שנאת הלב קשה מכל שנאה גלויה, ששנאת הלב גורמת רעות גדולות. וזו מידה רעה מאוד.
מי שקבע שנאה בלבו עובר על לאו זה. (ספר החינוך)

19) "האוכל לשם שמים לא ילך אחר הערב לחיך ומזיק לגוף, אלא אחר המועיל לגוף, אף על פי שאינו כל כך ערב לחכו" (פלא יועץ).

20) "וכן צריך להיזהר להיות אוכל לשובע נפשו, ולא ימלא כרסו לצבות בטן באכילה גסה. וכבר כתבו חכמי המוסר, שהאוכל יותר מכדי סיפקו כמה רעות עושה...לכן שומר נפשו ירחק מאכילה ומשתייה מרובה, לא יאכל אלא כשירעב, ולא יאכל עד שישבע לגמרי אלא פחות מעט" (פלא יועץ).

21) "המרגל בחברו עובר בלא תעשה, שנאמר (ויקרא יט', טז) "לא תלך רכיל בעמך". איזהו רכיל? זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר: כך אמר פלוני עליך. כך וכך שמעתי על פלוני שהוא עשה לך. אף על פי שהוא אמת, הרי זה מחריב את העולם. ויש עוון גדול מזה עד מאוד והוא לשון הרע, והוא בכלל לאו זה, והוא המספר בגנות חברו (דברים רעים) אף על פי שהוא אמת". (החפץ חיים).

22) "ינעל מנעל ימין תחילה ולא יקשרנו, ואח"כ ינעל שמאל ויקשרנו, ויחזור ויקשור של ימין. כשחולץ מנעלו חולץ שמאל תחילה" (שו"ע).

נספח 3: כותרי פעילויות

שינה, אכילה, דיבור, הקשבה, משפחה, הכנסת אורחים, ברכות, ותרנות, זהירות, זריזות, שירה, כיבוד אב ואם, כיבוד חכמים, כוונה, מחשבה, נדיבות, סבלנות, ענווה, שיחה, צדקה, צניעות, קריאה, שכנים, תורה, סדר, חריצות, צדק, רחמנות, ביטחון.

נספח 4: מבחר חפצים

כיסא, מטאטא, לחם, שמן, ספר, סמרטוט, כרית, כוס, בובה, אוטו (צעצוע), מזלג, דף, סבון, ממחטה, דף פרשת שבוע, פיתה, חומוס.
(אם הפעולה בשבת ואתם רוצים לקחת חפץ שהוא מוקצה, ניתן לצייר אותו על בריסטול ולהניחו במרכז כמו: עט, פלאפון וכד').